

54. (*Örvendetes jelentés!*) Csak ugyan különös a gondviselése a Felsőeg Úrnak Nemes Magyar hazánkhoz, mivel oly sok századok után, a mi nélkül szükkökdünk, most megadta. T. Gömör Vármegyében *Zumjác* Nevezetű helységnek határában, a' mely helység Nagyságos Gróf K. o. h. á. r. Ferencz Úr birtokában vagyon, a *Garam* vízének kútfejítől nem messze, egy *Massa* állítatott fel *Atsélra*. Ez oly szerencsésen folyik, hogy azok, a kik ezen aczélból dolgoztak, a *Stiriánál* sokkal jobnak találták. Ezen aczélnak helyben mázsája a legjobbnak 10 Rf, az alábalvónak 9, a vasnak pediglen 6 $\frac{1}{2}$ Rftok az ára. Ezen *Massa* még az elmúlt esztendőben felállítatott, de mind addig közhíre nem bocsátatott, míg elegendő próbán által nem ment volna, midőn azért már sok próbán által ment, tudtára adatik Nemes M. ország lakosinak, hogy a kinek mind jó aczélra, mind különös vasra szüksége volna, az említett helyen feltalálja. *Zumjác* 21. Aug. (U. o. 2089. lap.)

55. (*Természeti Jelenés a Feleki Havas Pójána Drákuluj nevű Csúpján.*) Egy érdemes, ma-is élő Fő Ember, Haydendorf Mihály úr, ez előtt a M. Királyi Táblán Tanács Úr, most a Haza alkotványának vissza állítatása után Meggyesi Polgármester, ki-rendeltetett volt a mult 1785-dik Esztendőben a szokás szerént a Szász Nemzet részéről, más Magyar és Székely Urakkal együtt, a Szombatfalvi, Feleki és Rakovitzai Határoknak ki-járásokra. Szinte az előtt olvasgatta volt üres óráin az újabb utazókat, és azok között egy Anglust. A Pic de Teneriffa tetejére fel-hágván az Anglus utazó, eszében jut, hogy Szemét mellyel már régtől fogva különben nem szokott volt olvasni hanem üveg Szemmel, megpróbálja; elé-veszen egy írást, nézi, és üveg szem s minden erőltetés nélkül olvassa és olvashatja. Ezt az Anglus utazó tapasztalását azért meg-jegyezvén Haydendorf Úr, a ki maga-is már az előtt jó darab időtől fogva hasonloul üveg szemmel szokott volt olvasni, nem felejtette-el az említett alkalmatossággal. Egy néhány Levél lévén a Sebiben mikor a Havas tövire érkeznek, ki-veszen belöllek, próbálgatja ha olvashatná: de nem bódogul, veszi elé az üveg szemet, aval el-olvassa s visszá teszi a sebibe. Fel-mennek a Feleki Czuru nevű Hegyre, s fel-hágnak ennek magossabb tetejére, mely Pójána Drákulujnak nevezetik, elé-veszi a Sebiből ugyanazokat a leveleket, nézi, első tekintettel mindjárt ugy tapasztalja, hogy a papiros sokkal fehérebb, a betűk sokkal feketébbek és tisztábbak; az írás szebb, és nagyobb; mintha nem azok a Levelek volnának; próbálja olvasni, hát üveg nélkül olvashatta a Szemnek

minden erőltetése nélkül; olvasásokból esmérí-meg hogy ugyan azok a Levelek, melyeket a Hegy tövén üveg Szem nélkül nem olvashatott. De gyanakodni kezdett rajta, hogy mikor a Hegy allyán elébb olvasni akarta őket s nem olvashatta: vallyon nem csak maga csalta-é meg magát, elég figyelmetességet nem fordítván rájuk. Le-szálván azért a Hegyről mikor az ajjára értek, élvezte és meg-probálta esmét ugyan azon Leveleket: de esmét nem olvashatta őket üveg Szem nélkül senmiképpen; sem a papiros nem látszott olyan fehérebb, sem a betűk olyan feketéknek, sem az írás olyan nagynak és tisztának mint a Hegy tetején látszott volt.

Ugyan ezt a próbát tette-meg a nevezett Úr, azután esmét 1793-ban a Bihar Hegyén nevezetesen az ugy nevezett Kornu Bihari, Kapu Berbecsului és Piatra Aradului tetőkön: és az ezeken tett próbái s tapasztalásai-is éppen hasonlók voltak. (U. o. 164.—166. ll.) Sz. K.

56. (*A selmecci bányák mélysége.*) Igen kevéssé esmérjük mi a földnek belső alkotását, szinte úgy a hegyeket is. Annyi századoktól fogva ássuk, véssük őket, mégis az egész testére nézve mintha tsak a fölet kapargattuk volna ki. Mitsoda mélyek a Selmetzi bányák, tsudálkozik, ha leereszkedik beljök az ember, és még is a bányák nak fenekei, Poda* Úrnak a barometrummal tett vizsgálási bizonyosságok, sokkal magassabbban vannak, mint Béts Villóságának az utszái. (Varga Márton, A tsillagos Égnek és a Föld golyóbissának megesmertetése. Nagyvárad. 1809. 85. §. 240. l.) Sz. K.

57. (*Optikai telegráf.*) T. P. Szablik úr, a' N. Károlyi Gymsnasiumban a' természeti tudományak közönséges Tanítója, legközelebb olyl alkalmazatos *Telegrafust* készített kis alkotmányban, hogy azzal különb különbféle szegeleteket lehet nagy frissességgel ábrázolni. Minden szegeletnek egy egy betűt rendelt, mellyekből egy-néhány szempillantások alatt bizonyos meszeseségre lévőnek egész levelet lehet öszve állítani. Bizonyosan lehet mondani, hogyha nagyobb alkotmányban elkészítette ez a' *Telegrafus*, meszsze földre is lehetne vele értekezni és nagy hasznát venni. Az említett Professor úr hasznos talalmányának sok szerentsét és mecénásokat kívánunk. (Magyar Kurír 1795 jun. — 753. l.)

58. *A Hirundo domestica* neveződik füstös vagy fűsti Fetskének, és úgy látszik,

* Poda Miklós (1723—1798), jezsuita, a bányászati geodézia és mechanika tanára a selmecci bányász-akadémián s végre magánzó Bécsben. (V. ö. Term. tud. Közl. III. 492. l.)